

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน
 - 1.1 ความหมายของการอ่าน
 - 1.2 จุดมุ่งหมายของการอ่าน
 - 1.3 ความสำคัญของการอ่าน
 - 1.4 ประโยชน์ของการอ่าน
 - 1.5 การส่งเสริมพัฒนาทักษะการอ่าน
 - 1.6 ความสำคัญของการอ่านเชิงวิเคราะห์
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด วิเคราะห์
 - 2.1 ความหมายของการคิด วิเคราะห์
 - 2.2 องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์
 - 2.3 ขั้นตอนในการคิดวิเคราะห์
 - 2.4 ความสำคัญของการคิดเชิงวิเคราะห์
 - 2.5 ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์
3. เอกสารที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน
 - 3.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 - 3.2 หลักการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 - 3.3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 - 3.4 บทบาทของครูผู้สอน
 - 3.5 บทบาทของผู้เรียน
 - 3.6 ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 - 3.7 ประโยชน์จากการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

4. เอกสารที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียน
 - 4.1 ความหมายของพฤติกรรมและพฤติกรรมการเรียน
 - 4.2 ลักษณะของพฤติกรรมการเรียน
 - 4.3 ธรรมชาติของนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเรียนรู้ในห้องเรียน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

ความหมายของการอ่าน

การอ่านตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1364) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิด และเกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ และมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้

สนธิ ตั้งทวี (2531, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นถ้อยคำหรือความคิด แล้วนำความคิดนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ตัวอักษรเป็นเพียงเครื่องหมายแทนคำพูด และคำพูดก็เป็นเพียงเสียงที่ใช้แทนของจริง อีกทอดหนึ่ง หัวใจของการอ่านจึงอยู่ที่การเข้าใจความหมายของคำที่ปรากฏอยู่ในข้อความ

บันลือ พุกกะวัน (2533, หน้า 80) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่าน หมายถึง การแปรตัวอักษรออกมาเป็นคำพูดและมีความหมายที่ใช้สื่อความคิดระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน ซึ่งบางครั้งไม่จำเป็นต้องออกเสียงแต่เข้าใจความหมายกันได้

สมพร มั่นตะสูตร แพ่งพิพัฒน์ (2534, หน้า 8) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า หมายถึง การรับรู้ความหมายจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ โดยผู้อ่านได้รู้ว่าผู้เขียนได้ให้อะไรมายังผู้อ่าน ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความหมาย และความสัมพันธ์กับสิ่งอื่นว่าผู้เขียนต้องการอะไรมายังผู้อ่าน ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความหมาย และความสัมพันธ์กับสิ่งอื่นว่าผู้เขียนต้องการแสดงความคิดเห็นอะไร ให้ความหมายอะไร

อัจจิมา เกิดผล และอรทัย วิมลโนธ (2535, หน้า 102) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า หมายถึง การเข้าใจหนังสือด้วยการสังเกต พิจารณา

ศรียรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2536, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า หมายถึง การมองตัวอักษรให้ชัดเจน การเข้าใจความหมายของคำ แล้วพิจารณาเลือกเอาความหมายที่ดีที่สุดที่เหมาะสมกับข้อความและเนื้อเรื่องตรงนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537, หน้า 1) ได้กล่าวถึงการอ่านว่าเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความหรือเรื่องราวของสาร ซึ่งผู้อ่านสามารถบอกความหมายได้

นิตยา ประพฤติกิจ (2538, หน้า 2) กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เช่นเดียวกับการพูด การออกเสียงเป็นคำๆ หรือหลายคำซึ่งรวมกันเป็นประโยคที่ให้ความหมายเมื่อเราอ่าน

พินิตนันท์ บุญพามี (2542, หน้า 1-2) กล่าวว่า การอ่านมีความจำเป็นต่อชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน เพราะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านวัตถุ วิทยาการและความนึกคิด การอ่านช่วยให้ติดต่อความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าได้ทัน ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ความรู้ความคิด และวิจารณ์ญาณให้คนมีความมั่นคงทางวุฒิภาวะ วุฒิปัญญาและความสามารถมากยิ่งขึ้นส่งเสริมให้เกิดกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตวิญญาณของผู้อ่านให้ไปในทางที่ดีงามด้วยตนเอง และทำประโยชน์ต่อส่วนรวมได้เป็นอย่างดี การอ่านเปรียบเสมือนเป็นสะพานเชื่อมประสานความรู้ความเข้าใจของมนุษย์ทุกชาติทุกภาษาให้ประจักษ์ความจริงอย่างเดียวกันและสามารถประกอบกิจต่าง ๆ ร่วมกันได้อย่างดี

จากความหมายของการอ่านที่กล่าวมาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการแปลตัวอักษร เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ที่ไร้แทนเสียง คำพูด หรือภาษาเขียนออกมาเป็นความคิด มีความเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้รับความรู้ความคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อความรู้สึกร่วมกับผู้เขียน ให้ผู้อ่านทราบเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง และสิ่งสำคัญผู้อ่านจะต้องเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน จากเรื่องราวที่อ่านนั้น ๆ

ในเวลาต่อมาได้มีหน่วยงานต่าง ๆ และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องการอ่านอย่างจริงจังมากขึ้น ทำให้มีผู้สนใจในการศึกษาจุดมุ่งหมายของการอ่าน ความสำคัญของการอ่าน และประโยชน์ของการอ่านไว้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ในกระบวนการอ่านนั้นการรับและการส่งสารจากผู้รับสารมายังผู้ส่งสารผ่านสื่อที่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นกระบวนการที่ต้องการความต่อเนื่องและไม่ผิดพลาดเพื่อแสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมายของผู้ส่งสารคือผู้เขียนว่าต้องการถ่ายทอดสิ่งใดไปยังผู้อ่านคือผู้รับสาร ซึ่งผู้อ่านได้เข้าใจได้อย่างถูกต้องตามที่ผู้เขียนต้องการสื่อความออกมาหรือไม่ ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายใดในการสื่อสารในสิ่งนั้นออกมาผู้อ่านก็ต้องสามารถตีความและเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายนั้นด้วยดังนั้นการอ่าน

หนังสือหรือสิ่งพิมพ์แต่ละครั้งของแต่ละคนมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันซึ่งในคู่มือการจัดกิจกรรมการอ่านเชิงวิเคราะห์ของมูลนิธิซีเมนต์ไทย (2546, หน้า 7) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการอ่านไว้คือ

1. การอ่านหาความรู้
2. การอ่านเพื่อความบันเทิง
3. การอ่านเพื่อทราบข่าวสารความคิด
4. การอ่านเพื่อจุดประสงค์เฉพาะแต่ละครั้ง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 90-92) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านว่า การอ่านควรมีจุดมุ่งหมายในการอ่านเพราะจะทำให้อ่านได้เร็วและตรงกับความต้องการซึ่งความมุ่งหมายของการอ่านมีดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้ การอ่านทำให้ผู้อ่านมีความรู้ที่นอกเหนือจากที่เคยมีอยู่ทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับวิทยาการแขนงต่าง ๆ เพื่อประกอบอาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมโดยไม่จำเป็นต้องเป็นนักปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา

2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด การอ่านวัสดุสิ่งพิมพ์ที่แสดงทรรศนะ เช่น บทกวี บทวิจารณ์ งานวิจัยต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้อ่านมีทรรศนะกว้างขวางเพราะจะได้ทำความเข้าใจแนวคิดที่สำคัญการจัดลำดับขั้นแนวคิดของผู้เขียน พิจารณาเหตุผลและแรงจูงใจในการเขียนเรื่องนั้น ๆ เป็นการปลูกฝังนิสัยการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3. อ่านเพื่อความบันเทิง การอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระไม่เป็นวิชาการ เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น วรรณคดีบางอย่าง สารคดีบางชนิด จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความบันเทิงควบคู่ไปกับการรู้ความคิด ได้ผ่อนคลายอารมณ์ตั้งเครียด

4. การอ่านเพื่อสนองความต้องการอื่น ๆ การอ่านช่วยชดเชยในสิ่งที่ไม่สามารถได้ในชีวิตของทุกคนได้ เพราะมนุษย์ทุกคนมีความต้องการเป็นธรรมชาติคือ ความมั่งคั่งในชีวิต การยอมรับของคนในสังคม ความสำเร็จในชีวิต ซึ่งในชีวิตจริงของทุกคนจะไม่สามารถทุกประการ

ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์ (2536, หน้า 7-8) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านว่า

1. อ่านเพื่อความรู้ คนเราต้องการให้ความรู้ของตนเองงอกงามขยายขอบเขตออกไปจากที่มีอยู่เดิม ต้องการรู้ในสิ่งที่เป็นปัญหา

2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด การอ่านเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียนแสดงความคิดเห็นหรือเสนอผลของการค้นคว้าและทดลอง ผลของการวิจัยต่าง ๆ จะช่วยให้ความคิดเห็นของผู้อ่านกว้างขึ้น

3. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน การอ่านหนังสือที่ไม่เป็นวิชาการมักจะช่วยให้เกิด
ความเพลิดเพลิน คลายเครียด ไม่เบื่อหน่าย

4. อ่านเพื่อความจรรโลงใจ คนเราบางครั้งพบกับปัญหาและอุปสรรคและความไม่สมหวัง
การได้อ่านเรื่องราวเกี่ยวกับชีวประวัติบุคคลสำคัญ บุคคลที่ต้องฟันฝ่าอุปสรรคในชีวิตจนกระทั่ง
ชีวิตประสบความสำเร็จทำให้ผู้อ่านที่หมดหวังในชีวิตมีกำลังใจดีขึ้น สร้างความหวังใหม่ได้ต่อไป

5. อ่านเพื่อสนองความต้องการอื่น ๆ คนเรามีความต้องการแตกต่างกันไป ซึ่งการอ่าน
หนังสือจะช่วยแนะแนวแก้ไขปัญหาได้

จากจุดมุ่งหมายของการอ่านดังกล่าว จึงพอสรุปจุดมุ่งหมายของการอ่านได้ว่า การอ่าน
ของคนเราแต่ละครั้งมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

1. อ่านเพื่อหาความรู้ ทำให้ความรู้ที่มีอยู่เดิมขยายขอบเขตออกไป ได้รับความรู้เกี่ยวกับ
วิทยาการแขนงต่าง ๆ

2. อ่านเพื่อความบันเทิง ความเพลิดเพลิน ทำให้ผ่อนคลายความตึงเครียด หาความสุข
ให้แก่ชีวิต

3. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด การอ่านบทความ บทวิจารณ์ผลการค้นคว้าและทดลองจะช่วยให้
ผู้อ่านมีทรรศนะกว้างขวาง ทำให้เข้าใจแนวคิดที่สำคัญ

4. อ่านเพื่อสนองความต้องการอื่น ๆ เช่น อ่านเพื่อชดเชยในสิ่งที่ไม่สมปรารถนา
อ่านเพื่อไปประกอบอาชีพ อ่านเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการอ่าน ผู้อ่านจึงต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของ
ผู้ส่งสารคือผู้เขียนจึงจะทำให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์สูงสุดจากการอ่าน

ความสำคัญของการอ่าน

ความสำคัญของการอ่าน จินตนา ไบคาซูยี (2543: 58) ได้สรุปการบรรยายของสมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ถึงความสำคัญของการอ่านหนังสือว่า

1. การอ่านหนังสือทำให้ได้เนื้อหาสาระความรู้มากกว่าการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีอื่น ๆ
เช่น การฟัง

2. ผู้อ่านสามารถอ่านหนังสือได้โดยไม่มีจำกัดเวลาและสถานที่ สามารถนำไปไหน
มาไหนได้

3. หนังสือเก็บได้นานกว่าสื่ออย่างอื่นซึ่งมักมีอายุการใช้งานได้โดยจำกัด

4. ผู้อ่านสามารถฝึกการคิดและสร้างจินตนาการได้เองในการอ่าน

5. การอ่านส่งเสริมให้มีสมาธิ มีสมาธิมากกว่าและมากกว่าสื่ออย่างอื่น ทั้งนี้เพราะขณะอ่านจิตใจจะต้องมุ่งมั่นอยู่กับข้อความ พินิจพิเคราะห์ข้อความ

6. ผู้อ่านเป็นผู้กำหนดการอ่านได้ด้วยตนเอง จะอ่านคร่าว ๆ อ่านละเอียด อ่านข้ามหรือทุกตัวอักษรเป็นไปตามใจของผู้อ่านหรือจะเลือกอ่านเล่มไหนก็ได้ เพราะหนังสือมีมากสามารถเลือกอ่านเองได้

7. หนังสือมีหลากหลายรูปแบบและมีราคาถูกกว่าสื่อรูปแบบอื่นจึงทำให้สมองผู้อ่านเปิดกว้างสร้างแนวคิดและทัศนคติได้มากกว่า ทำให้ผู้อ่านไม่ติดอยู่กับแนวคิดใด ๆ โดยเฉพาะ

8. ผู้อ่านเกิดความคิดเห็นได้ด้วยตนเอง วินิจฉัยเนื้อหาสาระได้ด้วยตนเองรวมทั้งหนังสือบางเล่มสามารถนำไปปฏิบัติแล้วเกิดผลดี

ประโยชน์ของการอ่าน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542ก, หน้า 3) กล่าวถึงประโยชน์ของการอ่านดังนี้คือ การอ่านมีความจำเป็นต่อการศึกษาเล่าเรียนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และจนกระทั่งถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อช่วยในการค้นคว้าเขียนรายงานทำการบ้าน เป็นคู่มือการอ่านประกอบการเรียนการสอนทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร หลังจากนั้นเมื่อจบการศึกษาแล้ว การอ่านจะเป็นประโยชน์ต่อการนำความรู้มาใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข คนที่เรียนหนังสือเก่งมักจะอ่านหนังสือเก่ง คนที่เรียนหนังสือไม่เก่งมักจะไม่ชอบอ่านหนังสือ คนที่เรียนหนังสือจนประสบความสำเร็จและสามารถศึกษาต่อในระดับสูง ๆ ได้นั้นจะต้องเป็นนักอ่าน และอ่านอยู่ประจำ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 7-8) ได้ให้ความหมายของประโยชน์ในการอ่านคือ

1. เป็นการพัฒนาสติปัญญา ให้เกิดความรู้ ความฉลาด เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีในชีวิตจิตใจ
2. ทำให้มีความรู้ในวิชาการต่างๆ
3. ทำให้รอบรู้ทันโลก ทันเหตุการณ์
4. ทำให้ค้นหาคำตอบที่ต้องการได้
5. ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน
6. ทำให้เกิดทักษะและพัฒนาการในการอ่าน
7. ทำให้ชีวิตมีการพัฒนาการเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ ก้าวหน้า ประสบความสำเร็จประพุดติติ

ประพุดติชอบ

8. ทำให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีและสร้างเสริมบุคลิกภาพ

จากประโยชน์ในการอ่านดังกล่าว การอ่านแต่ละครั้งทำให้เกิดผลดีต่อตนเองและสังคม ต่อตนเองคือทำให้ผู้อ่านได้มีการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ พฤติกรรมและการดำเนินชีวิต ต่อสังคมคือทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของสังคมทำให้เข้าใจผู้อื่นได้มากขึ้น ดังนั้นในการอ่านแต่ละครั้ง จึงทำให้ผู้อ่านได้ประโยชน์มากมาย

การส่งเสริมพัฒนาทักษะการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่ต้องฝึกเช่นเดียวกับทักษะอื่น ๆ เด็กที่มีทักษะในการอ่านไวมีสมาธิ ในการอ่านต่อเนื่องกับประเด็นความชัดเจน มีอารมณ์และจินตนาการร่วมอยู่ด้วย ทำให้เกิดความชำนาญในการรับรู้ด้านความคิด การคิดเป็น การสรุป การตอบโต้ ทำให้เกิดความคิดเป็นระบบและการรับรู้เป็นระบบ การแสดงออกและการสื่อสารต่อผู้อื่น ต่อโลกภายนอกจะชัดเจน เป็นระบบ การส่งเสริมพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียน ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องด้วย เพราะว่าทักษะนั้นจะต้องใช้เวลาในการพัฒนาฝึกฝนอยู่เสมอจนเกิดเป็นนิสัยรักการอ่านเกิดขึ้น การสร้างนิสัยดังกล่าวได้มีแนวคิดว่าการที่คนเราได้เรียนรู้สิ่งใดแล้วจะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติจริงจนเกิดเป็นนิสัยจะต้องผ่านประสบการณ์สำคัญ 3 ประการ ตามที่กรมวิชาการ (2542, หน้า 35 - 38) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. จะต้องเกิดความรู้สึกว่าสิ่งที่เรารู้นั้นมีประโยชน์ มีคุณค่าหรือมีความหมายต่อตนเอง ไม่ทางใดก็ทางหนึ่งซึ่งประโยชน์หรือคุณค่าหรือความหมายที่มีต่อตนเองนี้จะมีลักษณะ และขอบเขตแตกต่างกันไปเป็นรายบุคคลตามวัย วุฒิภาวะ ประสบการณ์ และพื้นฐานการรับรู้
2. จะต้องมีโอกาสได้เห็นตัวอย่าง ลงมือปฏิบัติกันด้วย คือ มีผู้อื่นปฏิบัติให้ได้พบได้เห็นถ้ายังพบเห็นบ่อยเท่าไรก็ยิ่งจูงใจให้ปฏิบัติมากขึ้น
3. จะต้องได้มีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติจริง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งระยะแรก ๆ ควรอยู่ในรูปของการทำบ้าง ไม่ทำบ้าง หรือลองผิดลองถูก หรือทำได้บ้างไม่ได้บ้าง แต่ถ้าประสบการณ์ข้อแรกยังมีแรงจูงใจอยู่ก็จะทำให้เกิดความพยายามปรับปรุง ไม่ย่อท้อ จนสามารถทำได้และทำได้อย่างที่ถูกต้อง การอ่านหนังสือเป็นหัวใจของการเรียนรู้ ผู้ที่อ่านหนังสือมากและสนใจอ่านอย่างจริงจังสามารถนำความรู้ที่อ่านไปประยุกต์ได้ทุกโอกาส การเป็นนักอ่านที่ดีต้องรู้ว่าจะต้องอ่านหนังสืออย่างไรให้รวดเร็ว จับใจความได้แม่นยำและสนุกเพลิดเพลินไปกับการอ่าน การจะเป็นนักอ่านที่ดีได้นั้นต้องพัฒนาและฝึกตนเองสร้างทักษะให้เกิดลักษณะนิสัยและคุณลักษณะที่ดีของนักอ่าน ซึ่งมีแนวทางในการฝึกฝนทักษะ ดังที่ ประสิทธิ์ พรมตัน (2543, หน้า 40 - 41) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. พยายามสร้างนิสัยตนเองให้รักการอ่าน โดยพยายามอ่านหนังสือทุกประเภทที่จะให้ประโยชน์และหาเวลาว่างอ่านหนังสือบ่อย ๆ จนเกิดเป็นนิสัยรักการอ่าน
2. ฝึกฝนการอ่านหนังสือให้รวดเร็ว และพยายามจับใจความให้ได้ วิธีการก็คือใช้ช่วงสายตาให้กว้าง พยายามฝึกให้มีจุดที่สายตาหยุดนิ่งในแต่ละบรรทัดน้อย คือ อาจมีเพียงครั้งเดียวหรือสองครั้ง
3. ฝึกฝนตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่าน การอ่านหนังสือแต่ละครั้งควรตั้งจุดมุ่งหมายว่าจะอ่านเพื่ออะไร โดยทั่วไปแล้วการอ่านหนังสือจะเป็นไปในลักษณะอ่านเพราะต้องรู้ อ่านเพราะความรู้และอ่านเพราะอยากรู้ การอ่านแต่ละลักษณะมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกัน อ่านเพื่อการสอบหรือเพื่อนำไปปฏิบัติในหน้าที่การงาน เป็นการอ่านเพราะต้องรู้และต้องพยายามจำให้ได้ อ่านเพราะความรู้เป็นการอ่านเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ควรรู้ไว้ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตสำหรับการอ่านเพราะอยากรู้เป็นการอ่านเรื่องที่เราสนใจ เรื่องที่อยากเรียนรู้เพิ่มเติม อ่านเพื่อความบันเทิงหรืออ่านให้เกิดความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อการเป็นคนเก่งกว่าหรือมีความสามารถเหนือกว่าคนอื่นได้ เมื่อเรที่ตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านแล้วก็พยายามทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้นให้ได้
4. ฝึกสังเกตส่วนประกอบของหนังสือ การสังเกตส่วนประกอบของหนังสือ เช่น ปก คำนำ สารบัญ คำนิยม หัวข้อเรื่อง บรรณานุกรม หรือส่วนอื่น ทำให้เข้าใจสิ่งที่อ่านดีขึ้น เป็นการเสริมการอ่านให้มีประสิทธิภาพ
5. ฝึกฝนเทคนิคการอ่าน เทคนิคการอ่านมีหลายวิธีทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพดังเช่น
 - 5.1 สร้างบรรยากาศการอ่าน พยายามสร้างหรือหาบรรยากาศการอ่านเพื่อเกิดสมาธิ อาจเป็นบรรยากาศที่เงียบสงบ สถานที่เอื้ออำนวยอากาศเย็นสบายหรือบรรยากาศที่พึงพอใจของผู้อ่าน
 - 5.2 ฝึกทำใจให้เป็นสมาธิ พยายามสร้างความตั้งใจแน่วแน่ที่จะอ่านหนังสือโดยทำจิตใจให้สงบนิ่ง มาสับสน ไม่ฟุ้งซ่าน โดยปรกติช่วงเวลาที่ดียที่สุดในการอ่านหนังสือคือ เวลาเช้าหลังจากหลับมาแล้วตลอดคืนเพราะสมองได้พักผ่อนมาแล้วพร้อมที่จะได้รับความรู้ใหม่ ๆ ได้เป็นอย่างดี แต่ถ้าหากเป็นผู้ที่ฝึกสมาธิเป็นประจำก็สามารถอ่านหนังสือได้ทุกเวลาที่ต้องการอ่านหลังจากทำสมาธิแล้วและเมื่ออ่านหนังสือไปนานแล้ว อาจเกิดอาการเมื่อยล้าหรือสมาธิเสื่อมคลายควรพักชั่วคราวหรือเปลี่ยนอิริยาบถเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย
 - 5.3 ฝึกเทคนิคการอ่านที่มีประสิทธิภาพหลาย ๆ ด้าน หนังสือแต่ละประเภทอาจใช้การอ่านที่แตกต่างกัน เช่น หนังสือบางประเภทอาจไม่จำเป็นต้องอ่านโดยละเอียดทั้งเล่ม อาจใช้วิธีการอ่านอย่างรวดเร็วในครั้งแรกที่เริ่มอ่านเพียงเพื่อให้รู้ว่าหนังสือเล่มนั้นเขากล่าวถึงอะไรบ้าง

ต่อมา ก็อ่านซ้ำด้วยความเอาใจใส่และพยายามอ่านให้เข้าใจเฉพาะตอนที่สำคัญ หนังสือบางเล่มอาจต้องอ่านด้วยความเอาใจใส่ จับใจความและจดจำทั้งเล่มซึ่งต้องใช้เทคนิคการอ่านอีกวิธีหนึ่ง ในขณะที่การอ่านนวนิยายอาจจะอ่านแบบสบาย ๆ หรือให้เกิดความสนุกสนาน เป็นต้น

5.4 เทคนิคการอ่านให้จำ การอ่านหนังสือส่วนใหญ่ผู้อ่านต้องการที่จะจำเรื่องที่อ่าน โดยเฉพาะตำรา ควรพยายามฝึกเทคนิคในการจำ ดังต่อไปนี้

5.4.1 ขณะที่ย่านหนังสือต้องพยายามใช้ประสาททุกส่วนให้ช่วยกันจำ

5.4.2 ต้องตั้งจุดประสงค์ให้แน่วแน่ว่าจำเพื่อประโยชน์อะไร มีจุดมุ่งหมายอะไร

5.4.3 ตั้งใจที่จะจำอย่างแน่วแน่และให้ความสนใจอย่างมั่นคง

5.4.4 เมื่ออ่านจบแล้วหมั่นนึกทบทวนถึงสิ่งที่อ่านไปแล้วอยู่เสมอ

5.4.5 ก่อนอ่านควรทำให้มีสมาธิ และควรหาบรรยากาศที่เสริมสร้างสมาธิ

5.4.6 ทำอารมณ์ให้ดี เพราะถ้าอารมณ์ดี ความจำดี หากอารมณ์หงุดหงิดความจำ

ก็พร่ามัว

5.4.7 ควรหลีกเลี่ยงความจำแทรกซ้อน หากจำบางสิ่งที่ต้องการจำได้แล้วอย่าทำกิจกรรมอ่านต่อเนื่องทันที ควรวางเว้นไว้สักช่วงเวลาหนึ่งดังกล่าวว่า “ เรียนก่อนนอนจำดีตอนตื่น ”

5.4.8 หากจำข้อความยาว ๆ ควรจำทีละส่วนใช้ดินสอขีดเส้นใต้ถ้อยคำที่สะดุดใจหรือเขียนข้อความต้องการจำเป็นพิเศษในสมุดพกและนำติดตัวไปเพื่อทบทวนความจำเมื่อต้องการ

แนวคิดหรือเทคนิคการส่งเสริมพัฒนาการอ่านเป็นการส่งเสริมพัฒนาการอ่านที่สัมพันธ์กับการส่งเสริมพัฒนาการคิดในระดับสูงกว่ากลวิธีหรือเทคนิค SQRC (State, Question, Read, Conclude) เป็นกลวิธีสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและมุ่งพัฒนาการอ่าน การคิดของผู้เรียน โดยครูเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนใช้ความรู้และประสบการณ์เดิม แสดงความคิดเห็นต่อบทอ่านแล้วผู้เรียนรวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากบทอ่าน อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถให้ข้อสรุปและให้ความรู้ใหม่จากการอ่านได้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า การส่งเสริมทักษะการอ่านของผู้เรียนนั้นเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทั้งในระดับโรงเรียน โดยผู้บริหารและครูอาจารย์ทุกคนด้วยการจัดกิจกรรมทั้งในระดับโรงเรียนและระดับห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง ด้วยการกำหนดนโยบายส่งเสริมการอ่าน จัดสถานที่บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรม

ความสำคัญของการอ่านเชิงวิเคราะห์

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 10) ได้กล่าวว่า การอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นการอ่านที่ฝึกให้ผู้อ่านรู้จักใช้ความคิด สติปัญญา และความรอบรู้ต่อสิ่งที่ได้อ่านการฝึกแสดงความคิดเห็นจะช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้กว้างขวาง และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการใช้ทักษะทางปัญญา เพื่อแสดงออกมาเป็นความคิดเห็นของตนเอง การถ่ายทอดความคิดเห็นของตนเองออกมาได้ จำเป็นต้องแสวงหาความรู้ต่าง ๆ นำมาเปรียบเทียบและนำมาวิเคราะห์เพื่อถ่ายทอดออกมาเป็นความคิดเห็นและนำไปพัฒนาความสามารถของตนเอง และประสบความสำเร็จในการทำงานและชีวิตครอบครัว

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าการอ่านทำให้รู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ทั้งโลกมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ซึ่งได้จากการคิด เพราะการอ่านนอกจากช่วยให้เกิดการพัฒนาดตนเองให้เกิดความรู้ ความคิด ความสามารถที่จะตัดสินใจให้ถูกต้องมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นแล้วยังทำให้เป็นคนทันสมัยทันต่อเหตุการณ์และสนองความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งคนที่อ่านมากจะรู้มากเกิดความคิด จินตนาการ และเกิดความคิดเป็นได้ด้วยตนเอง จึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านให้มากที่สุดด้วย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด วิเคราะห์

ความหมายของการคิดวิเคราะห์

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้คือ

อัจฉิมา เกิดผล และ อรทัย วิมลโนธ (2535, หน้า 126) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า การคิดวิเคราะห์หมายถึง การแยกแยะ แยกย่อยเนื้อหาออกเป็นส่วน ๆ โดยอาศัยการใคร่ครวญไตร่ตรองและหาเหตุผลประกอบด้วยความรอบคอบ

ประสาธ สะอ้านวงศ์ (2539, หน้า 102) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่าการคิดวิเคราะห์ หมายถึง การพิจารณาสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยพิจารณาถึงส่วนย่อยที่ประกอบกันเป็นสิ่งนั้น ค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยรวมทั้งวิธีหรือหลักการที่ส่วนย่อยเหล่านั้นประกอบกันเป็นสิ่งที่พิจารณา

ประภาศรี สีหอำไพ (2539, หน้า 289) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า หมายถึง การใคร่ครวญและแยกแยะออกเป็นส่วน ๆ โดยแยกเนื้อหาออกมาใคร่ครวญเป็นส่วน ๆ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546, หน้า 24) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า การคิดวิเคราะห์หมายถึง ความสามารถในการจำแนกแจกแจงองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือ

เรื่องใดเรื่องหนึ่ง และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นเพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สุวิทย์ มูลคำ (2547, หน้า 9) ได้กล่าวไว้ว่าการคิดวิเคราะห์ อาจหมายรวมถึง การจำแนก แยกแยะ องค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วน ๆ เพื่อค้นหาว่ามีองค์ประกอบย่อย ๆ อะไรบ้าง ทำมาจากอะไร ประกอบขึ้นมาได้อย่างไร และมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไรในเชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้

จากความหมายของการคิดวิเคราะห์ดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนก แยกแยะ มองเห็น มองออก จากการอ่านเรื่องราว เหตุการณ์ หรืองานเขียนต่าง ๆ เพื่อหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นเพื่อสามารถสร้างทักษะการคิดและการเชื่อมโยงเข้าสู่การนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์เป็นกระบวนการที่ใช้ความคิดนำพฤติกรรม ทำให้ผู้คิดวิเคราะห์เป็นสามารถใช้ชีวิตได้ในทุกสถานการณ์ เป็นคนมีเหตุผล ในการคิดวิเคราะห์จะต้องอาศัยองค์ประกอบในการคิดหลายอย่าง ดังที่มีผู้กล่าวไว้คือ

ไสว พักขาว (2546, หน้า 42) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการคิดวิเคราะห์ว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. ความสามารถในการตีความ ซึ่งหมายถึงความพยายามที่จะทำความเข้าใจและให้เหตุผลแก่สิ่งที่เราต้องการต้องการจะวิเคราะห์เพื่อแปลความหมายสิ่งที่ไม่ปรากฏของสิ่งนั้น ซึ่งแต่ละคนอาจใช้เกณฑ์ต่างกัน
2. ความรู้ความเข้าใจเรื่องที่จะวิเคราะห์ ผู้วิเคราะห์ต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์ดีพอเสียก่อน ไมเช่นนั้นจะเป็นการใช้ความรู้สึกส่วนตัว
3. ความช่างสังเกต ช่างสงสัยและซักถาม คุณสมบัติข้อนี้จะช่วยให้ผู้วิเคราะห์ได้ข้อมูลมากเพียงพอก่อนที่จะวิเคราะห์
4. ความสามารถหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล โดยเริ่มจากการแจกแจงข้อมูลเพื่อให้เห็นภาพรวมเสียก่อนจากนั้นจึงคิดหาเหตุผลเชื่อมโยงสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อค้นหาความจริง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546, หน้า 26-30) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ว่าประกอบด้วย

1. ความสามารถในการตีความ เราจะไม่สามารถวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้ถ้าขาดความเข้าใจในข้อมูลที่ปรากฏ ซึ่งในการตีความจะต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ และค่านิยมของแต่ละบุคคล

2. ความรู้ความเข้าใจเรื่องที่จะวิเคราะห์ จะช่วยในการกำหนดขอบเขตของการวิเคราะห์ แจกแจงและจำแนกได้ว่าเรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับอะไร มีองค์ประกอบย่อยอะไรบ้าง

2.1 ความช่างสังเกต ช่างสงสัยและช่างถาม ซึ่งจะนำไปสู่การสืบค้นความจริงและเกิดความชัดเจนในประเด็นที่จะวิเคราะห์ ขอบเขตคำถามที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์จะยึดหลักการตั้งคำถามโดยใช้หลัก ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร เพราะเหตุไร อย่างไร การตั้งคำถามต้องชัดเจน ครอบคลุมและตรงประเด็นที่เราต้องการสืบค้น

2.2 การใช้เหตุผล จำแนกแยกแยะได้ว่าสิ่งใดเป็นความจริง สิ่งใดเป็นความเท็จ สิ่งใดมีองค์ประกอบในรายละเอียดเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร

จากองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ของนักการศึกษาดังที่ได้กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการคิดวิเคราะห์ที่ดีหรือที่มีมาตรฐานนั้นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างในการคิดวิเคราะห์ จึงจะได้ข้อเท็จจริงที่มีประโยชน์และสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา ประเมิน และตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องนอกจากองค์ประกอบเหล่านี้ ยังมีขั้นตอนต่าง ๆ ที่จะทำให้การคิดวิเคราะห์มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น โดยอาศัยขั้นตอนต่าง ๆ ดังที่จะกล่าวต่อไป

ขั้นตอนในการคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์เป็นการคิดอย่างมีเหตุผล ช่วยให้เข้าถึงในเรื่องต่าง ๆ ในชีวิตอย่างมีเหตุผลตัดสินใจอย่างมีใจเที่ยงธรรม กระบวนการคิดวิเคราะห์นั้นจึงต้องอาศัยทั้งความรู้ในการคิด ไตร่ตรอง ตลอดจนรู้ว่าจะใช้ความคิดนั้นทำอะไร ซึ่งขั้นตอนการคิดวิเคราะห์นั้น สุวิทย์ มูลคำ (2547, หน้า 19) ได้สรุปขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ว่าประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของเรื่องราวต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์ เช่น พี่ช สัตว์ ดิน หิน รูปภาพ บทความ เรื่องราว เหตุการณ์ หรือสถานการณ์จากข่าว ของจริงหรือสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดประเด็นข้อสงสัยจากปัญหาของสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ ซึ่งอาจจะกำหนดเป็นคำถาม หรือกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์เพื่อค้นหาความจริง สาเหตุหรือความสำคัญ ภาพหรือบทความที่ต้องการสื่อหรือบอกอะไรที่สำคัญที่สุด

ขั้นที่ 3 กำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ เป็นการกำหนดข้อกำหนดสำหรับใช้แยกส่วนประกอบของสิ่งที่กำหนดให้ เช่น การเกณฑ์จำแนกสิ่งที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกัน หลักเกณฑ์ในการหาลักษณะความสัมพันธ์เชิงเหตุผลอาจเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่มีความคล้ายคลึงหรือขัดแย้งกัน

ขั้นที่ 4 พิจารณาแยกแยะ เป็นการพินิจ พิเคราะห์ ทำการแยกแยะ กระจายส่วนที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อยโดยอาจใช้เทคนิคคำถาม 5 WH 1 H ประกอบด้วย What (อะไร) When (เมื่อใด) Where (ที่ไหน) Why (ทำไม) Who (ใคร) How (อย่างไร)

ขั้นที่ 5 สรุปคำตอบ เป็นการรวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุปเป็นคำตอบหรือตอบปัญหาของสิ่งที่กำหนดให้

จากขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์ที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การคิดวิเคราะห์จะเกิดขึ้นได้ต้องมีกระบวนการคิดอย่างเป็นขั้นตอน ตั้งแต่จุดเริ่มต้นโดยหาสิ่งที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร ระบบจนถึงจุดสิ้นสุดของการคิดในแต่ละครั้ง ดังนั้นกระบวนการหรือขั้นตอนของการคิดจะมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของความสามารถในการใช้เหตุผล รวมทั้งเทคนิคการตั้งคำถามที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับทุกขั้นตอนของการคิดเพื่อหาความละเอียด ความกระฉับและความชัดเจนของเนื้อหาเรื่องราวต่าง ๆ ที่วิเคราะห์ สามารถนำเนื้อหาไปประยุกต์ใช้ได้

ความสำคัญของการคิดเชิงวิเคราะห์

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 17-18) ได้กล่าวว่าการคิดเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความสำคัญยิ่ง เป็นจุดหมายหลักทางการพัฒนาความสามารถของผู้เรียน การพัฒนาการคิดมี 3 ระดับดังนี้

1. ทักษะการคิดที่จำเป็นได้แก่ ทักษะการสื่อสาร เช่น การฟัง การอ่าน การรับรู้ การอธิบาย การพูด การเขียน การแสดงออก เป็นต้น ทักษะที่เป็นแก่นหรือทักษะพื้นฐาน ได้แก่ ทักษะการสังเกต การจัดลำดับ การเปรียบเทียบ การแปลความ การใช้เหตุผล การสรุปความ เป็นต้น และทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ ทักษะการทำนาย การทดสอบ สมมติฐาน การพิสูจน์ เป็นต้น

2. ลักษณะการคิดที่ควรพัฒนาเด็ก มี 8 ประการ ได้แก่ การคิดคล่อง การคิดหลากหลาย การคิดละเอียด การคิดชัดเจน การคิดกว้าง การคิดไกล การคิดลึกซึ้ง รวมทั้งการคิดอย่างมีเหตุผล

3. กระบวนการคิด เป็นการคิดระดับสูงสุด เป็นกระบวนการคิดที่สำคัญ ได้แก่ กระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการคิดสร้างสรรค์ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

จะเห็นได้ว่าการคิด วิเคราะห์ มีความสำคัญ ต่อทักษะต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยลักษณะหลาย ด้านด้วยกันเพื่อนำไปสู่การคิด วิเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

ประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2549, หน้า 74-79) กล่าวว่า การวิเคราะห์นั้นว่ามีประโยชน์ต่อบุคคลทุกคนในการนำไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม เพื่อให้เกิดความสุขความสมหวังดังที่ตนปรารถนา มีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดในเรื่องประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์มากมาย ประการดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางสติปัญญา ประกอบไปด้วยความฉลาด 3 ด้าน ได้แก่ ความฉลาดในทางสร้างสรรค์ ความฉลาดในทางวิเคราะห์และความฉลาดในทางการปฏิบัติ
2. ช่วยให้อำนาจถึงความสมเหตุสมผลของขนาดกลุ่มตัวอย่างในการสรุปเรื่องต่าง ๆ
3. ช่วยลดการอ้างประสบการณ์ส่วนตัวเป็นข้อสรุปทั่วไป
4. ช่วยขุดค้นสาระของความประทับใจครั้งแรก
5. ช่วยตรวจสอบการคาดคะเนบนฐานความรู้เดิม ในหลายเรื่องที่เราจะสรุปตามความรู้ความเข้าใจของเราเกี่ยวกับการคาดเดาเหตุการณ์ ความน่าจะเป็นของสิ่งนั้นในอนาคต
6. ช่วยวินิจฉัยข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ส่วนบุคคลในการวินิจฉัยคำกล่าวของคนนั้น
7. เป็นรากฐานการคิดในมิติอื่น ๆ
8. ช่วยในการแก้ปัญหาคิดวิเคราะห์เกี่ยวข้องกับการจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ และทำความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้น
9. ช่วยในการประเมินและการตัดสินใจ
10. ช่วยให้ความคิดสร้างสรรค์สมเหตุสมผล
11. ช่วยให้เข้าใจแจ่มกระจ่าง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ความหมายของการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การเรียน โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นมีชื่อเรียกหลายแบบ เช่น การเรียน โดยใช้ปัญหาเป็นหลักการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นสำคัญ วิธีการใช้ปัญหาสมมติ เป็นต้น ในภาษาอังกฤษตรงกับคำว่า Problem - Based Learning หรือ PBL ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเรียกว่า การเรียน โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการเรียน โดยใช้ปัญหาเป็นฐานดังนี้

ทองจันทร์ หงส์ศดารมภ์ (2544, หน้า 5) กล่าวว่า “การเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน หมายถึง การเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะไฝหาคำความรู้ เพื่อแก้ปัญหา ทั้งนี้ โดยเน้นให้ผู้เรียนตัดสินใจในสิ่งที่ตนเองต้องการแสวงหา และรู้จักการทำงาน ร่วมกันเป็นทีมภายในกลุ่มผู้เรียน โดยครูผู้สอนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องน้อยที่สุด”

วัลลี สัตยาศัย (2547, หน้า 16) กล่าวว่า “การเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน คือ วิธีการเรียนรู้ ที่เริ่มต้นด้วยการใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ จากแหล่งวิทยาการที่หลากหลาย เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา โดยที่มิได้มีการศึกษาหรือเตรียมตัว ล่วงหน้าเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวมาก่อน”

Barróws and Tamblyn (1980, หน้า 18) ได้ให้ความหมายของการเรียนโดยใช้ปัญหา เป็นฐาน โดยสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการเรียนที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากกระบวนการที่ใช้จัดการ ทำความเข้าใจ และแก้ปัญหา ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่เป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่มุ่ง ความเข้าใจหรือแก้ปัญหา ปัญหาที่ได้ประสบครั้งแรกในกระบวนการเรียนใช้เป็นจุดรวมหรือเป็น สิ่งกระตุ้นเพื่อการประยุกต์ใช้การแก้ปัญหาหรือทักษะการให้เหตุผล และเพื่อค้นหาหรือศึกษา ความรู้ต่างๆที่ต้องการทำความเข้าใจกลไกการทำงานที่รับผิดชอบต่อปัญหาและหาวิธีการแก้ปัญหา

Allen and Duch (1998, หน้า 1) ให้ความหมายของการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สรุป ได้ว่าคือการเรียนที่เริ่มต้นด้วยปัญหาการสอบถามหรือปริศนาที่ผู้เรียนต้องการแก้ปัญหาเพื่อกระตุ้น ให้ผู้เรียนระบุนและค้นคว้ามโนทัศน์และหลักการที่พวกเขาต้องการรู้เพื่อความก้าวหน้าโดยผ่าน ปัญหาผู้เรียนทำงานเป็นทีมการเรียนเล็กๆ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ได้ทักษะต่างๆ เช่น การติดต่อสื่อสาร และการบูรณาการความรู้ และเป็นกระบวนการที่คล้ายกับการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์

Howard (1999, หน้า 172) กล่าวว่า “การเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นวิธีการทาง การศึกษาที่นำเสนอผู้เรียนด้วยปัญหาที่มีรูปแบบของ โครงสร้างที่ซับซ้อน ในระยะเริ่มแรกของ ประสบการณ์การเรียน ข้อมูลที่ได้ในระยะเริ่มแรกไม่พอเพียงให้แก้ปัญหา คำถามต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ ปัญหาจะผลักดันให้ไปทำการสืบเสาะหาความรู้”

สรุปได้ว่า การเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน คือ การเรียนการสอนที่เริ่มต้นด้วยปัญหาเพื่อ เป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้และไปแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาแก้ปัญหาซึ่งอยู่บน พื้นฐานความต้องการของผู้เรียน เป็นกระบวนการที่คล้ายกับการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และให้ผู้เรียนมีการทำงานเป็นทีม

หลักการจัดเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน

การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นกระบวนการให้ผู้เขียนค้นคว้าหาความรู้ เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา การเรียนรู้ด้วยตนเองและทำงานร่วมกัน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป ดังที่ปริญญา เชาวนาสัย (2547, หน้า 66) ได้กล่าวไว้ในวารสารวิทยาการจัดการไว้ว่า การเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน นั้นจะใช้ปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้าข้อมูลที่จำเป็นต่อการ วิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองและในกลุ่มผู้เรียนด้วยกัน ซึ่งกระบวนการนี้จะทำให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและมีประสบการณ์ที่เหมือนการทำงานจริง ลักษณะการเรียนการสอนแบบนี้ทำให้บทบาทของผู้เรียนและผู้สอนเปลี่ยนไปผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบสูงขึ้นต่อการเรียนของตนเองและการทำงานกลุ่ม ผลที่ตามมาคือ ผู้เรียนมีแรงกระตุ้นในการเรียนรู้ มีความมั่นใจและความภูมิใจต่อผลงานตนเองมากขึ้น ซึ่งในระยะยาวก็คือ แนวคิดของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ขณะเดียวกันผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้ มาเป็นที่ปรึกษา ผู้ให้แนวคิดและผู้ประเมินกระบวนการเรียนรู้

การเรียนการสอนในรูปแบบของใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นได้เริ่มขึ้นที่ McMaster University, Medical School, Canada โดยแนวคิดพื้นฐานคือ การปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีการพัฒนาในการเรียนรู้ โดยมีกรอบแนวคิดที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากกระบวนการมากกว่าการเรียนรู้จากหนังสือและการบรรยายเพียงอย่างเดียว แนวคิด และรูปแบบการสอนนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Student-Centered ซึ่งทองจันทร์ หงส์ดารมภ์ (2538, หน้า 5-6) กล่าวถึงองค์ประกอบพื้นฐานที่จำเป็นต้องพิจารณาในกระบวนการจัดการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังนี้

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเริ่มจากการใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นจะนำไปสู่การเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการค้นคว้า ลองผิดลองถูกโดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ
2. การเรียนรู้จากการทำงานกลุ่มโดยผู้เรียนต้องเรียนรู้จากเพื่อนร่วมงาน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และทำงานร่วมกันเพื่อค้นหาคำตอบหรือความรู้เพื่อใช้วิเคราะห์และแก้ปัญหา
3. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนใช้ความรู้ที่ได้มาเพื่อนำไปแก้ปัญหา
4. การเลือกสรรข้อมูล เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนต้องตัดสินใจเลือกใช้ข้อมูล แนวคิด และทฤษฎีที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา

5. การค้นหาและบูรณาการความรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนต้องค้นคว้าและประยุกต์ใช้ องค์ความรู้ที่มีอยู่หรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อใช้แก้ปัญหา

จากองค์ประกอบดังกล่าวสรุปได้ว่าใช้ปัญหาเป็นฐาน มีผลโดยตรงต่อกระบวนการสอน โดยที่ผู้สอนจำเป็นต้องมีความแตกฉานในหัวข้อนั้น ๆ เพื่อสามารถเลือกสรร โจทย์หรือปัญหาที่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม สิ่งที่สำคัญต่อมาคือ การปรับเปลี่ยนการเรียน การสอนของผู้สอน โดยผู้สอนจะมีหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ แทนที่จะเป็นผู้ให้องค์ความรู้และรูปแบบ การสนับสนุนนี้จะมีลักษณะที่มีปฏิสัมพันธ์ กล่าวคือ ผู้สอนต้องมีหน้าที่ควบคุมและชี้แนะผู้เรียนตลอดกระบวนการ เพื่อให้ผู้เรียนรู้ในทิศทางที่ถูกต้องและได้เรียนรู้ ในกรอบของหลักสูตรในเวลาที่เหมาะสม

สิ่งที่สำคัญอีกข้อหนึ่งในการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน คือ แหล่งความรู้ที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้ ไม่ว่าจะเป็นห้องสมุด อินเทอร์เน็ต หรือหนังสือประกอบการเรียน รวมทั้งกระบวนการสนับสนุนองค์ความรู้ เช่น การจัดสถานที่สำหรับการประชุมกลุ่ม การประชุมกลุ่มย่อยโดยมีผู้ประสานงาน ซึ่งอาจจะเป็นผู้สอน หรือผู้ช่วยผู้สอน ที่ช่วยให้กระบวนการกลุ่มมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนรูปแบบการประเมินในใช้ปัญหาเป็นฐานใช้การประเมินกระบวนการเป็นหลัก โดยมีการประเมินทั้งระบบ ตั้งแต่การเรียนการสอน การให้คำปรึกษา โดยผู้ประสานงาน การประเมินตนเอง และกลุ่มทำงาน รวมทั้งการทดสอบประมวลความรู้ ซึ่งต้องมีการปรับให้เหมาะสมกับแต่ละวิชา ประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการใช้ ใช้ปัญหาเป็นฐานคือ ขนาดของกลุ่มผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐานที่ใช้ในโรงเรียนแพทย์จำกัดกลุ่มผู้เรียนอยู่ที่ประมาณ 20-30 คน และในกลุ่มการทำงานก็จะมีกลุ่มทำงานที่มีขนาด 3-5 คน ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้กระบวนการทำงานกลุ่มมีประสิทธิภาพ ในขณะที่การเรียนการสอนทางด้านการจัดการซึ่งมีลักษณะเป็นวิชาบรรยาย จะมีผู้เรียนในแต่ละวิชาเป็นจำนวนมาก อาจได้ถึง 100-200 คน ซึ่งจะทำให้การดูแลและควบคุมกระบวนการทำงานทำได้ยาก อย่างไรก็ตามหลายสถาบันที่ได้นำการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน เข้ามาใช้ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเป็นแบบ Large Class PBL แต่ยังคงหลักการของการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน ไว้และปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานกลุ่มให้เหมาะสม ซึ่งก็ได้ผลเป็นที่น่าพอใจแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถนำไปปรับใช้ได้ทุกขนาดของกลุ่มผู้เรียน

ด้วยแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีหลักการของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ทำให้หลายสถาบันการศึกษา สนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน มาใช้แต่ด้วยข้อจำกัดทางด้านบุคลากรและวัฒนธรรมองค์กร สถาบันเหล่านั้นได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการใช้การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐานซึ่งทำให้เกิดการเรียนการสอนที่มีรูปแบบ

กึ่งการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐานหรือ “Hybrid PBL” เช่น มีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนบางส่วนโดยมีรูปแบบเดิมควบคู่ไปกับ PBL หรือนำกระบวนการทำงานกลุ่มการวิเคราะห์และสังเคราะห์เข้ามาเพิ่มเติมในหลักสูตรมากขึ้น ซึ่งการปรับเปลี่ยนและผสมผสานที่เกิดขึ้นนี้ก็ทำให้รูปแบบของ PBL กว้างขวางออกไปทั้งในรูปแบบ ผลกระทบ และวิธีการโดยผลการศึกษาส่วนมากสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาที่สำคัญของสถานบันการศึกษาได้นำการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐานมาใช้คือ การจัดการเปลี่ยนแปลงในองค์กรที่จำเป็นต้องเปลี่ยนแนวคิดของผู้สอน วัฒนธรรมองค์กร และทัศนคติของผู้เรียน ซึ่งลักษณะเหล่านี้จำเป็นที่จะต้องใช้เวลาในการให้ความรู้แก่บุคลากร

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่ากระบวนการเรียนรู้แบบที่ใช้ปัญหาเป็นฐานนี้เป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของตนเองซึ่งเป็นการทำงานกลุ่มร่วมกันในกลุ่มย่อย ในขณะที่ผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้มาเป็นผู้ให้คำปรึกษา ผู้ให้แนวคิดและผู้ประเมินกระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีนักการศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศได้เสนอกันไว้ดังนี้

ขั้นตอนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตามที่ Sethasatian (1995) ได้กล่าวไว้ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การนำเสนอ จะเป็นขั้นเข้าสู่บทเรียนโดยบอกถึงรูปแบบในการเรียนการสอนและบอกเหตุผล รวมถึงผู้เรียนต้องกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ครูจะเสนอรายละเอียดของวิชาปัญหาที่จะนำมาใช้ มีการกำหนดผลงานที่ผู้เรียนจะต้องช่วยกันทำเป็นกลุ่มและนำเสนอในตอนท้ายของแต่ละแผนการสอน
2. การนำเสนอเข้าสู่บทเรียน ในขั้นตอนการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้มากที่สุดเพื่อใช้แก้ปัญหาที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งปัญหาที่ผู้เรียนจะต้องแก้ปัญหาก็จะเกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝน
3. การฝึกฝน ในขั้นนี้ผู้เรียนจะต้องรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยกันในการแก้ปัญหาที่ได้รับมอบหมาย โดยผู้เรียนจะใช้ความรู้เดิมผนวกกับจะต้องเป็นผู้หาข้อมูลใหม่ด้วยตนเอง มีการแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกันกับสมาชิกในกลุ่มมีการมอบหมายให้กันและกันเพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ และการนำพาตนเองในการเรียนรู้ ครูจะช่วยผู้เรียน โดยการใช้คำถามนำ ช่วงท้าย

ชั่วโมงผู้เรียนพุดนำเสนอผลงานที่ได้ และผู้สอนให้คำแนะนำผู้เรียนสามารถที่จะอภิปรายถึงผลงานของกลุ่มอื่นอีกด้วย

ทองจันทร์ หงส์คารมภ์ (2537, หน้า 12) กล่าวถึง กระบวนการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเริ่มต้นจากปัญหาซึ่งผู้เรียนจะใช้เป็นหลักในการแก้ปัญหาจนกระทั่งเกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์สรุปได้ว่ามีขั้นตอน ดังนี้

1. ทำความกระจ่างกับถ้อยคำ แนวคิดและเทอมต่าง ๆ ในขั้นตอนแรก กลุ่มผู้เรียนจะต้องพยายามทำความเข้าใจกับปัญหาที่ได้รับเสียก่อน หากมีคำ ข้อความหรือแนวคิดตอนใดที่ยังไม่เข้าใจจะต้องพยายามหาคำอธิบายให้ชัดเจนโดยอาจจะอาศัยความรู้พื้นฐานของสมาชิกภายในกลุ่มหรือจากเอกสารตำราอื่น ๆ ที่มีคำอธิบายอยู่

2. ระบุประเด็นปัญหา เป็นการให้คำอธิบายของปัญหาทั้งหมดโดยกลุ่มจะต้องมีความเข้าใจต่อปัญหาที่ถูกต้องสอดคล้องกันโดยอย่างน้อยที่สุดจะต้องเข้าใจว่ามีเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ใดถูกกล่าวถึงหรืออธิบายอยู่ในปัญหานั้นบ้าง

3. วิเคราะห์ปัญหาและตั้งสมมติฐาน การวิเคราะห์ปัญหาได้มาซึ่งความคิด และข้อสนับสนุนเกี่ยวกับ โครงสร้างของปัญหาทั้งนี้โดยอาศัยพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน รวมทั้งความคิดอย่างมีเหตุผล ในการสรุปรวบรวมความคิดเห็นความรู้ และแนวความคิดของสมาชิกภายในกลุ่มเกี่ยวกับกระบวนการและกลไกที่เป็นไปได้ในการแก้ปัญหา นั่นคือ พยายามสร้างสมมติฐาน อันสมเหตุสมผลสำหรับปัญหานั้นๆ

4. จัดลำดับความสำคัญของสมมติฐาน จากสมมติฐานที่ต่างๆ ที่ได้มานั้นกลุ่มจะต้องนำมาพิจารณาจัดลำดับความสำคัญอีกครั้ง โดยอาศัยข้อสนับสนุนจากข้อมูลความจริงและความรู้จากสมาชิกภายในกลุ่มเพื่อพิจารณาหาข้อยุติ สำหรับสมมติฐานที่ปฏิเสธได้และคัดเลือกสมมติฐานที่ต้องแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไป

5. กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เมื่อกลุ่มอภิปรายและตัดสินใจว่าข้อมูลอะไรที่จำเป็นและยังขาดอยู่ ซึ่งทำให้ไม่สามารถตอบคำถามหรือสมมติฐานที่ตั้งขึ้นได้ กลุ่มจะช่วยกันกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้เพื่อไปค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมในการทดสอบสมมติฐานที่คัดเลือกไว้

6. ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมจากภายนอกกลุ่ม จากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้สมาชิกแต่ละคนของกลุ่มจะมีหน้าที่รับผิดชอบในการไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมจากภายนอกกลุ่ม โดยสามารถหาได้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งจากตำราเอกสารทางวิชาการและผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งการทำงานจะทำงานเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลก็ได้

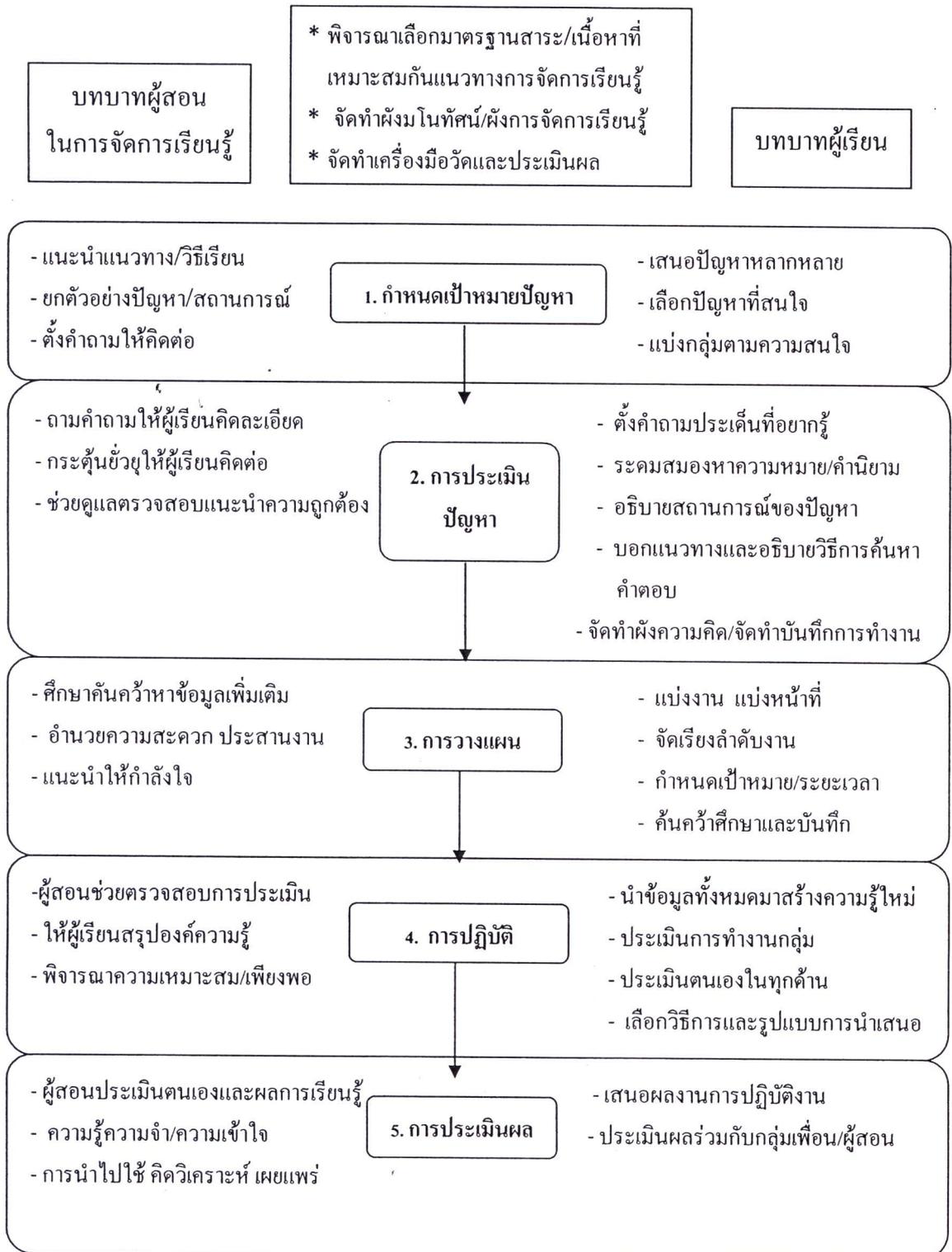
วัลลี สัตยาศัย (2547, หน้า 19) ได้เสนอขั้นตอนของการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้แยกแยะรายละเอียดของขั้นตอนออกเป็น 9 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นเสนอปัญหา ผู้เรียนจะได้รับปัญหาซึ่งจะนำเสนอให้แก่ผู้เรียนเป็นการสร้างจุดสนใจและเริ่มต้นการเรียนการสอน ซึ่งปัญหาที่นำเสนอผู้เรียนนั้น ต้องมั่นใจว่ามีวิธีการที่เป็นไปได้หลายวิธี ข้อมูลที่มีอยู่ในสถานการณ์ไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหา เป็นปัญหาที่ผู้เรียนจะมีความรู้เดิมไม่เพียงพอเป็นเหตุเริ่มต้นให้ต้องมีการศึกษา ค้นคว้า ที่สำคัญปัญหาต้องใกล้เคียงกับในชีวิตจริง ซึ่งนักเรียนอาจพบเจอได้
2. ระบุจุดปัญหาจากสถานการณ์หรือโจทย์ปัญหา ผู้เรียนทำงานในกลุ่มย่อยจะต้องทำความเข้าใจคำศัพท์ และความหมายต่างๆของคำและมโนทัศน์ ซึ่งเป็นสถานการณ์ของปัญหาให้ชัดเจน หว่าอะไรเป็นประเด็นสำคัญของปัญหา
3. วิเคราะห์ปัญหาและสร้างสมมติฐาน กลุ่มผู้เรียนจะระดมความคิด โดยใช้ความรู้พื้นฐานที่มี วิเคราะห์โครงสร้างของปัญหา การรวบรวมความคิดเห็น และแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหา เพื่อให้ได้มาซึ่งสมมติฐานของปัญหา
4. จัดลำดับความสำคัญของสมมติฐาน เพื่อพิจารณาข้อยุติสำหรับสมมติฐานที่สามารถตัดทิ้งได้ในขั้นต้น และคัดเลือกสมมติฐานที่จะต้องทำการศึกษาข้อมูลต่อไป
5. สร้างวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ในขั้นนี้กลุ่มจะต้องร่วมกันหาว่า อะไรบ้างที่ทราบมาก่อนทั้งจากความรู้เดิมของสมาชิกกลุ่ม และข้อมูลที่มีอยู่ในสถานการณ์ปัญหา ไปสู่สิ่งที่ยังไม่รู้และจำเป็นต้องรู้ ต้องค้นคว้า เพื่อให้ได้มาซึ่งวิธีการหรือข้อสรุปปัญหา โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของตนเองขึ้นมา ทั้งนี้ครูจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำหากเห็นว่าข้อมูลใดที่ยังไม่ครอบคลุม
6. การค้นหาข้อมูลจากแหล่งความรู้ ในขั้นตอนนี้ แต่ละกลุ่มจะต้องแบ่งหน้าที่กันออกไปค้นคว้าข้อมูลตามที่กลุ่มได้กำหนดวัตถุประสงค์ขึ้น แหล่งข้อมูลจะมาจากที่ต่าง ๆ ได้แก่ ห้องสมุด ตำรา อินเทอร์เน็ต เอกสารต่าง ๆ รวมทั้งอาจเป็นผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งทั้งหมดนี้ผู้เรียนจะเป็นคนเลือกเองว่าจะใช้แหล่งความรู้ใดที่เหมาะสม
7. การรวบรวมข้อมูลและสังเคราะห์ เป็นการกลับมารวบรวมตัวอีกครั้งเพื่อร่วมกันอภิปรายข้อมูล จัดการ จัดระบบข้อมูล เพื่อสรุป และทดสอบสมมติฐาน หากพบว่ายังขาดข้อมูลใดก็จะกลับไปหาข้อมูลเพิ่มเติมอีกครั้ง จนได้เป็นแนวทางของกลุ่มในการแก้ปัญหา
8. การนำเสนอแนวทางของแต่ละกลุ่มต่อชั้นเรียน ในขั้นนี้จะนำไปสู่การอภิปรายนำเสนอแนวทางของตนเองและกลุ่มอื่นๆ โดยการอภิปรายแต่ละกลุ่มต้องหาเหตุผลสนับสนุนจุดยืนของกลุ่มและการให้เหตุผลในการโต้แย้งแนวทางของกลุ่มอื่น

9. สรุปการเรียนรู้ที่ได้มาและพิจารณาว่าความรู้ที่ได้เหมาะสมและเพียงพอที่จะแก้ใ้ปัญหาดังกล่าวหรือไม่ พร้อมทั้งสรุปเป็นหลักการที่จะนำไปใช้ได้ต่อไป

ส่วนวารสารวิทยาการจัดการ (2547) ได้กล่าวถึงขั้นตอนของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายของปัญหา เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และมองเห็นปัญหา สามารถกำหนดสิ่งที่เป็นปัญหาที่ผู้เรียนอยากรู้หรือเรียนได้ และเกิดความสนใจที่จะค้นหาคำตอบ
2. การประเมินปัญหา ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจปัญหา ที่ต้องการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนจะต้องสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้
3. การวางแผน ผู้เรียนกำหนดสิ่งที่ต้องเรียนดำเนินการศึกษาค้นด้วยตนเองด้วยวิธีการหลากหลาย
4. การปฏิบัติ ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลงานของกลุ่มตนเอง และประเมินผลงานว่าข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด โดยพยายามตรวจสอบแนวคิดภายในกลุ่มของตนเองอย่างอิสระทุกกลุ่มช่วยกันสรุปองค์ความรู้ในภาพรวมของปัญหาอีกครั้ง
5. การประเมินผล ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบองค์ความรู้และนำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย ผู้เรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาร่วมกันประเมินผลงาน โดยกระบวนขั้นตอนในการเรียนรู้ดังที่กล่าวมาได้แสดงตามแผนผัง 1 ดังนี้

แผนผัง 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน การเตรียมการของผู้สอน

จากการศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานซึ่งมีนักการศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศได้เสนอกันไว้ สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเริ่มต้นจากการให้สถานการณ์ปัญหาแก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนในกลุ่มร่วมกันอภิปรายระบุนปัญหา วิเคราะห์ปัญหาและสร้างประเด็นการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการรู้เพื่อนำมาอธิบายปัญหาและให้ไปแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและรวบรวมข้อมูลนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสรุปเป็นความรู้ใหม่ ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจที่จะใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานของวารสารวิทยาการจัดการ ซึ่งมีกระบวนการทั้งหมด 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 เป้าหมายการแก้ปัญหา ขั้นที่ 2 การประเมินปัญหา ขั้นที่ 3 การวางแผน ขั้นที่ 4 การปฏิบัติ และขั้นที่ 5 การประเมินผล

บทบาทของครูผู้สอน

ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตามขั้นตอนนั้นผู้สอนจะมีบทบาทแตกต่างกันได้ ดังที่มึนนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

สัมพันธ์ หิณฺฐิระนันท์ และกรองไค อุณหสูตร (2540, หน้า 13) กล่าวว่า ผู้สอนประจำกลุ่มมีบทบาทในการสอนแบบบรรยายน้อยมาก แต่จะมีบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำปรึกษา แนะนำแหล่งความรู้ เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และจัดหาทรัพยากรที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นหลักในการเรียน

Bridges (1992, หน้า 24) ได้กำหนดบทบาทของครูผู้สอนไว้ว่า ครูผู้สอนจะทำหน้าที่สร้างสภาพแวดล้อมที่ให้โอกาสผู้เรียนเสนอความคิดเห็นและครูผู้เป็นผู้ให้การแนะนำย้อนกลับต่อผลงานของนักเรียน นักเรียนจะได้รับการประเมินการทำงานของตนเอง การประเมินจากเพื่อนและครูผู้สอน ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงนักเรียน ต้องรอบรู้กว้างขวาง ใจกว้าง และต้องปฏิบัติตามบทบาทของตนให้ถูกต้องนั่นคือ จะไม่เป็นผู้ให้ความรู้ ไม่ออกคำสั่ง ไม่นำการอภิปราย และไม่ใช้ผู้จัดกิจกรรมระหว่างการเรียนรู้การสนทนาถกเถียงการ ครูผู้สอนมีหน้าที่สร้าง เลือกลงและจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับนักเรียน รวมทั้งการจัดหาเอกสาร วัสดุ เครื่องมือ แหล่งความรู้ที่นักเรียนจำเป็นต้องใช้ เมื่อผู้เรียนประสบปัญหาการเรียนรู้ การติตัด ผู้สอนต้องคอยดูแลแนะนำ สนับสนุนให้การเรียนเป็นไปอย่างดี

Allen (1996, หน้า 45) กล่าวว่า “ผู้สอนประจำกลุ่ม มีบทบาทในการให้อำนาจแก่ผู้เรียนเป็นผู้ที่ทำและรับผิดชอบกระบวนการเรียนรู้ของตน เป็นผู้กระตุ้นการเรียนรู้ ใ้แนวทางจุดใจและสืบเสาะกระบวนการให้เหตุผลของผู้เรียน”

ปริญญา เชาวนาสัย (2547, หน้า 12) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้สอนมีบทบาทโดยตรงต่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นลักษณะของผู้สอนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ควรมีลักษณะดังนี้

1. ผู้สอนต้องมุ่งมั่น ตั้งใจสูง รู้จักแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
2. ผู้สอนต้องรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลเข้าใจศักยภาพของผู้เรียนเพื่อสามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนได้ทุกเมื่อทุกเวลา
3. ผู้สอนต้องเข้าใจขั้นตอนของแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานอย่างถ่องแท้ชัดเจนทุกขั้นตอน เพื่อจะได้แนะนำให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนได้ถูกต้อง
5. ผู้สอนต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกด้วยการจัดหา สนับสนุนสื่ออุปกรณ์เรียนรู้ให้เหมาะสมเพียงพอ จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ จัดเตรียมห้องสมุด อินเทอร์เน็ต ฯลฯ
6. ผู้สอนต้องมีจิตวิทยาสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวในการเรียนรู้ตลอดเวลา
7. ผู้สอนต้องชี้แจงและปรับทัศนคติของผู้เรียนให้เข้าใจและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้แบบนี้
8. ผู้สอนต้องมีความรู้ ความสามารถ ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและเจตคติให้ครบทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้สรุปได้ว่าผู้สอนประจำกลุ่ม มีบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำปรึกษา กระตุ้นความคิดของผู้เรียน แนะนำและจัดเตรียมทรัพยากรการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนจัดระบบการเรียนรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

บทบาทของผู้เรียน

ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตามขั้นตอนนั้นทั้งผู้เรียนจะมีบทบาทในการเรียนที่แตกต่างจากการเรียนปกติ ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงบทบาทของผู้เรียนไว้ดังนี้

ปริญญา เชาวนาสัย (2547) ได้กล่าวไว้ว่า ในการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานผู้เรียนควรมีบทบาท ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนต้องปรับทัศนคติในบทบาทหน้าที่และการเรียนรู้ของตนเอง
2. ผู้เรียนต้องมีคุณลักษณะด้านการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความรับผิดชอบสูง รู้จักการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

3. ผู้เรียนต้องได้รับการวางพื้นฐาน และฝึกทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น กระบวนการคิด การสืบค้นข้อมูล การทำงานกลุ่ม การอภิปราย การสรุป การนำเสนอผลงานและการประเมินผล

4. ผู้เรียนต้องมีทักษะการสื่อสารที่ดีพอ

Barrow and Tamblyn (1980, หน้า 82) กล่าวเกี่ยวกับผู้เรียนว่า “ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ โดยตรงไม่ใช่ผู้รับ ผู้เรียนไม่ใช่ผู้ฟัง สังเกต เขียน และจดจำ แต่เป็นการถามเพื่อปฏิบัติ คิด เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยและเรียนด้วยความพยายาม”

Wilkerson and Gijsselaers (1996, หน้า 11) กล่าวถึงบทบาทของผู้เรียนไว้ว่า “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนมีบทบาทในการตัดสินใจสิ่งที่จะได้เรียนและวิธีการเรียน มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ถามคำถาม อธิบายความเป็นไปได้ พิสูจน์ให้เห็น ประเมินผลอย่างวิพากษ์วิจารณ์ และทำงานร่วมกับผู้อื่นในการสืบเสาะหาความรู้”

Howard (1999, หน้า 173) กล่าวว่า “ในการเรียนแบบการใช้ปัญหาเป็นหลักผู้เรียนจะถูกมอบหมายให้รับบทบาทเป็นผู้ถือเงินเค็มพัน (Stakeholder) ซึ่งแสดงบทบาทในธรรมชาติของบุคคลในปัญหาที่ให้แง่คิดโดยเฉพาะ ความสนใจในผลลัพธ์ที่ผู้เรียนเรียนปัญหาที่เป็นจริงนั้นเป็นเป้าหมายที่ให้ผู้เรียนแก้ปัญหาและเรียนรู้ด้วยตนเอง”

สรุปได้ว่าผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้ทำกิจกรรมการเรียนด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง ตัดสินใจว่าจะอะไรและอย่างไรที่พวกเขาจะต้องเรียน ผู้เรียนจะต้องมีความรับผิดชอบ เรียนรู้ด้วยความคิดริเริ่มของตนเองตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการและการประเมินผล บทบาทของผู้เรียนเปรียบเสมือนผู้แก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างแท้จริง

ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นมีข้อจำกัดและมีลักษณะสำคัญหลายอย่างด้วยกันที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ดังที่ ปริญญา เชาวนาสัย (2547) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ไว้ดังนี้

1. ต้องมีสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและเริ่มต้นการจัดการกระบวนการเรียนรู้ด้วยการใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้
2. ปัญหาที่นำมาใช้ในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ควรเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นพบ เห็นได้ ในชีวิตจริงของผู้เรียนมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นจริงและแสวงหาความรู้คำตอบด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้เรียนจึงต้องวางแผนการเรียนด้วยตนเอง บริหารเวลาเอง คัดเลือกวิธีการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ รวมทั้งประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. ผู้เรียนเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย เพื่อนประโยชน์ในการค้นหาความรู้ ข้อมูลร่วมกัน เป็นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุและผล ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะในการรับส่งข้อมูล เรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และฝึกการจัดระบบตนเองเพื่อพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นทีม ความรู้คำตอบที่ได้มีความหลากหลายองค์ความรู้จะผ่านการวิเคราะห์โดยผู้เรียน มีการสังเคราะห์และตัดสินใจร่วมกันการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นนอกจากการจัดการเรียนเป็นกลุ่มแล้วยังสามารถจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้เป็นรายบุคคลได้ แต่อาจทำให้ผู้เรียนขาดทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

4. การเรียนรู้มีลักษณะการบูรณาการความรู้และบูรณาการทักษะกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และคำตอบที่กระจ่างชัด

5. ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้จะได้มาหลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานแล้วเท่านั้น

6. การประเมินผลเป็นการประเมินผลจากสภาพจริง โดยพิจารณาจากการปฏิบัติงาน ความก้าวหน้าของผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน สิ่งสำคัญที่สุดคือปัญหาหรือสถานการณ์ที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ลักษณะสำคัญของปัญหามีดังนี้

1. เกิดขึ้นในชีวิตจริงและเกิดจากประสบการณ์ของผู้เรียน หรือผู้เรียนอาจมีโอกาสเผชิญกับปัญหานั้น
2. เป็นปัญหาที่พบบ่อย มีความสำคัญ มีข้อมูลประกอบเพียงพอสำหรับการค้นคว้า
3. เป็นปัญหาที่ยังไม่มีคำตอบชัดเจนตายตัว เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน กลุ่มเครือข่าย หรือผู้เรียนเกิดความสงสัย
4. ปัญหาที่เป็นประเด็นขัดแย้ง ข้อถกเพียงในสังคมยังไม่มีข้อยุติ
5. เป็นปัญหาอยู่ในความสนใจ เป็นสิ่งที่อยากรู้ แต่ไม่รู้
6. ปัญหาที่สร้างความเดือนร้อน เสียหาย เกิดโทษภัยและเป็นสิ่งไม่ดีหากใช้ข้อมูลโดยลำพังคนเดียวอาจทำให้ตอบปัญหาผิดพลาด
7. เป็นปัญหาที่มีการยอมรับว่าจริง ถูกต้อง แต่ผู้เรียนไม่เชื่อว่าจริง ไม่สอดคล้องกับความคิดของผู้เรียน
8. ปัญหาที่อาจมีคำตอบหรือมีแนวทางในการแสวงหาคำตอบได้หลายทาง ครอบคลุมการเรียนรู้ที่กว้างขวางหลากหลายเนื้อหา
9. เป็นปัญหาที่มีความยากความง่าย เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน

10. เป็นปัญหาที่ไม่สามารถหาคำตอบได้ทันที ต้องการการสำรวจค้นคว้าและการรวบรวมข้อมูลหรือทดลองดูก่อน จึงจะได้คำตอบไม่สามารถที่จะคาดเดาหรือทำนายได้ง่าย ๆ ว่าต้องใช้ความรู้อะไร ยุทธวิธีในการสืบเสาะหาความรู้จะเป็นอย่างไรหรือคำตอบ หรือผลของความผู้เป็นอย่างไร

11. เป็นปัญหาส่งเสริมความรู้ด้านเนื้อหาทักษะ สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษา การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์เกี่ยวกับชีวิตประจำวันและมีความสำคัญต่อผู้เรียน ตัวปัญหาจะเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้และเป็นตัวกระตุ้นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผลและการสืบค้นหาข้อมูลเพื่อเข้าใจกลไกของตัวปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหา การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะและกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกฝนการสร้างองค์ความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดด้วยการแก้ปัญหาอย่างมีความหมายต่อผู้เรียน

ประโยชน์จากการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นวิธีการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้ความคิดวิเคราะห์ ใช้ความเป็นเหตุเป็นผลในการดำเนินการเรียนแต่ละขั้นตอนด้วยตนเอง สำหรับคุณประโยชน์ที่บังเกิดขึ้นจากการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พัชรากรานต์ อินทะนาค (2546, หน้า 32) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. จากการเรียนแบบเก่า นักเรียนส่วนใหญ่ถูกเน้นให้ท่องจำ บอกรวดในห้องเรียนมากกว่าที่จะลงมือปฏิบัติ แต่ ในการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จะพยายามมุ่งเน้นไปที่การให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้กับสิ่งที่เกิดจริงในชีวิต การเรียนแบบนี้ถือว่าการเรียนรู้ที่มีความหมาย

2. ผู้เรียนจะมีการนำตัวเองในการเรียนรู้ และมีความรับผิดชอบในการเรียนมากขึ้น เมื่อเกิดปัญหา ผู้เรียนจำเป็นจะต้องหาข้อมูลด้วยตัวเองเพื่อนำมาแก้ไขปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการใช้วารสาร ข้อมูลสารสนเทศ รวมถึงการพูดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ขั้นตอนนี้จะทำให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้ที่มีความชำนาญให้การหาข้อมูลมากขึ้นด้วย

3. การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นสูงมาก และมีการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ การเรียนในบริบทของความจริง ไม่เพียงแต่จะทำให้การเรียนเป็นไปอย่างลึกซึ้งและคงทนเพียงเท่านั้น แต่ยังคงเพิ่มทักษะของความรู้ในการถ่ายโอนจากห้องเรียนไปสู่การทำงานได้ความสามารถในการถ่ายโอน นี้เพิ่มขึ้นเนื่องจากผู้เรียนสามารถที่จะ

ฝึกฝน ความรู้ และทักษะในการปฏิบัติจริง นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเกิดการจินตนาการที่ดีขึ้น เมื่อต้องนำความรู้และทักษะที่เรียนมาไปใช้ในการทำงานจริง

4. การรู้จักทำงานเป็นทีม และมีทักษะในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ก็คือ ประโยชน์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพราะว่าในอนาคตผู้เรียนจะต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคม และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมก็ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้เรียนจะทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการประเมินจากเพื่อนร่วมกลุ่ม รวมถึงการช่วยกันแสดงผลงานอภิปราย

5. ผู้เรียนจะมีทัศนคติในการสนใจตัวเองเพิ่มขึ้น นักวิจัยหลายท่านพบจากการสำรวจว่า ผู้เรียนโดยทั่วไปชอบการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และอัตราการเข้าชั้นเรียนมีสูงมากกว่าการเรียนแบบปกติ ผู้เรียนคิดว่าการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานนี้เป็นวิธีที่น่าสนใจ สนุก และกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความยืดหยุ่นในการเรียน เพราะว่าสภาพของการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานนี้ไม่มีการบังคับ และผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างเป็นตัวของตัวเอง ทัศนคตินี้เองที่ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มมากขึ้น

6. ความสัมพันธ์ของครูผู้สอนกับนักเรียน ครูผู้สอนถือได้ว่าเป็นผู้แนะแนวทางและใกล้ชิดผู้เรียน เมื่อครูผู้สอนรู้ถึงความต้องการ ความสนใจของผู้เรียนแล้ว ปัญหาที่นำมาแก้ไขก็จะกลายเป็นแรงจูงใจอย่างดี ในการเพิ่มบรรยากาศการทำงานเป็นกลุ่มให้แก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจที่จะนำพาตัวเองในการเรียนและมีทักษะในการแก้ปัญหาซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อความเจริญเติบโตทางด้านความคิดของผู้เรียน

7. ระดับในการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเพิ่มขึ้น ผู้เรียนจะมีการพัฒนาความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นตามลำดับขั้นตอนของการเรียน เริ่มจากการนำความรู้เก่ามาใช้เรียนรู้ในบริบทที่คล้ายคลึงกับสิ่งที่จะเกิดในอนาคต มีการเรียนรู้ที่จะหาข้อมูลเพื่อจะนำมาแก้ไขปัญหาให้ดีที่สุด ซึ่งจุดนี้เองที่ผู้เรียนจะมีการพัฒนาระบบในการคิด การเข้าใจ และนำกลับมาใช้ได้ เพราะว่า เนื้อหาที่เรียนอยู่ในบริบทที่เคยเรียนมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการให้คำนิยาม ข้อมูลต่าง ๆ ทฤษฎีต่าง ๆ ความสัมพันธ์ รวมทั้งหลักต่าง ๆ ก็อยู่ในบริบทนั้น ๆ

Bown (2003, หน้า 8) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในรายวิชาฟิสิกส์ สรุปได้ว่า โดยปกติการประเมินผลจะใช้ตัดสินผลการเรียนและวัดระดับความรู้พื้นฐานของนักเรียน และแนวทางการศึกษาต่อไป ในรายวิชานี้ การประเมินจะช่วยให้การเรียนได้น่าวิธีการประเมินในทุกด้านมาใช้กับผู้เรียน ช่วยให้ได้รับข้อมูลย้อนกลับและการโต้ตอบจากนักเรียนในกระบวนการเรียนการสอน การใช้รูปแบบการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะช่วยให้

ผู้สอนพัฒนาหลักการสอนและทราบระดับความรู้ของนักเรียน และสามารถใช้การประเมินในการ
 จำแนกระดับการเรียนรู้ไปส่งเสริมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ ดังต่อไปนี้
 - 2.1 การแก้ปัญหา
 - 2.2 กระบวนการกลุ่ม
 - 2.3 การสื่อสาร
 - 2.4 การนำเสนองาน
 - 2.5 การคิดวิจารณ์งานในการทำงานของตนเอง, ผู้อื่นและความรู้
 - 2.6 ซ่อมเสริมความรู้

จากประโยชน์ของการเรียน โดยใช้ปัญหาเป็นฐานดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การเรียน
 โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีจุดเด่นทำให้ผู้เรียนมีการนำตัวเองในการเรียนรู้ และมีความรับผิดชอบ
 ในการเรียนมากขึ้น มีการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ เช่น การแก้ปัญหา ทักษะในการทำงานร่วมกับ
 กับผู้อื่น กระบวนการกลุ่ม การสื่อสาร การคิดวิจารณ์งาน และเกิดแรงจูงใจในการเรียนเพิ่ม
 มาก ขึ้น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการเรียน

ความหมายของพฤติกรรมและพฤติกรรมกรรมการเรียน

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของ พฤติกรรมและพฤติกรรมกรรมการเรียนไว้
 ดังต่อไปนี้

อารี พันธุ์มณี (2546, หน้า 176) กล่าวถึงความหมายพฤติกรรม ว่าพฤติกรรม คือ
 กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิมสู่พฤติกรรมใหม่ก่อนข้างถาวร และเป็นผลมาจาก
 ประสบการณ์หรือการฝึกฝน มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติ สัญชาตญาณวุฒิภาวะ
 พืชยาต่าง ๆ อุบัติเหตุ หรือความบังเอิญ

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540, หน้า 13) กล่าวถึงความหมายของพฤติกรรม ว่าพฤติกรรม คือ
 การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวร อันเนื่องมาจากประสบการณ์หรือการฝึก

พรรณี ชูทัย (2538, หน้า 46) กล่าวถึงความหมายของพฤติกรรม ว่า คือการเปลี่ยนแปลง
 ซึ่งเนื่องมาจากประสบการณ์

อนงค์พรณ์ คำวัง (2546, หน้า 8) กล่าวถึงความหมายของพฤติกรรมการเรียน ว่า พฤติกรรมการเรียน คือ เทคนิคของนักเรียนที่ปฏิบัติเป็นประจำ เช่น การร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน การมีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน วินัยในตัวของนักเรียน การแก้ปัญหาในการเรียน นอกจากนี้ยังรวมถึง พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียน เช่น มีอาการเฉื่อยชาไม่ยอมรับร่วมกิจกรรมในการเรียน ซึ่งพฤติกรรมการเรียนขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น งาน กิจกรรมการเรียนการสอน จากครู จากตัวนักเรียน และสภาพแวดล้อมโดยทั่ว ๆ ไปที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน

ธราเนาว์ สัตยพานิช(2548, หน้า 34) กล่าวถึงความหมายของพฤติกรรมการเรียน ว่า พฤติกรรมการเรียน หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใหม่ ๆ อย่างถาวร ในตัวของผู้เรียน อันเนื่องมาจากได้รับประสบการณ์ทางสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากความหมายของพฤติกรรมการเรียนที่นักการศึกษากล่าวไว้ อาจสรุปได้ว่า พฤติกรรม การเรียน คือการกระทำ การแสดงออก การมีส่วนร่วมของนักเรียน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน

ลักษณะของพฤติกรรมการเรียน

การศึกษาถึงพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนนั้น พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน มักมุ่งเน้นการกระทำ การแสดงออกของนักเรียน ขณะเรียนในชั้นเรียน ลักษณะนิสัยทางการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม ความเอาใจใส่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้ง การวางแผนในการ เรียนและวิธีการทำงานต่างๆ จากการศึกษา พบว่า ลักษณะของพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ซึ่งธิดาวรรณ ทาวงศ์ (2548) ได้กล่าวไว้ว่าลักษณะพฤติกรรมของการเรียน ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังนี้ คือ

1. นักเรียนพูดโต้ตอบครู นักเรียนพูดโต้ตอบภายหลังจากการถามคำถามของครู หรือการออกคำสั่ง หรือคำพูดทุกอย่างที่นักเรียนพูดขึ้น โดยที่ครูเป็นฝ่ายพูดก่อนและกระตุ้น ในห้องนักเรียนต้องโต้ตอบ
2. นักเรียนพูดริเริ่ม คือ การที่นักเรียนยกมือถามขึ้นอย่างเฉียบพลัน โดยที่ครูไม่บอกให้ทำ เพื่อต้องการพูดเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือต้องการถามคำถามเมื่อเกิดความสงสัยในเรื่องที่ครูกำลัง อธิบาย หรืออาจเป็นความต้องการของนักเรียนที่จะเสนอความคิดเห็นหรือความคิดริเริ่มบางอย่าง

ธรรมชาติของนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเรียนรู้ในห้องเรียน

ภิญโญ สาร (2531, หน้า 22) กล่าวว่าธรรมชาติของผู้เรียนที่มีผลต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้ของผู้เรียนประกอบด้วย 7 ลักษณะ คือ

1. วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย นักเรียนทุกคนที่มาโรงเรียนต่างก็มีวัตถุประสงค์ของตนเอง แต่ที่เหมือนกันก็คือ ทุกคนอยากได้คะแนนดีๆ สูงๆ ต้องการเรียนให้จบพร้อมด้วยการได้รับประกาศนียบัตรออกไปจากโรงเรียน และสุดท้ายได้รับความสำเร็จในการประกอบอาชีพด้วยวิชาการ และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาจากโรงเรียน นอกจากนี้ต่างคนก็มีความต้องการอย่างอื่นแปลก ๆ กันออกไป เพราะวัตถุประสงค์ของคนๆ หนึ่งย่อมมีหลายๆ อย่างไม่ใช่อย่างเดียว

2. ความพร้อม ความพร้อมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะ ทั้งร่างกายและจิตใจ และขึ้นอยู่กับกระสวนตอบสนอง ซึ่งได้เรียนรู้มาก่อนตามลำดับขั้น คือเมื่อเรียนรู้ว่า 2 คืออะไร การบวกคืออะไร ก็จะมีความพร้อมที่จะตอบสนองว่า $2+2$ จะมีผลเป็นอย่างไร แต่ถ้ายังไม่รู้จัก 2 และยังไม่รู้จักการบวก จะไม่พร้อมที่จะตอบคำถามว่า $2+2$ ได้เท่าไร โดยแน่นอน เหมือนกับนักเรียนที่ยังไม่รู้ตัวหนังสือ ยังไม่รู้จักผสมตัวจะให้อ่านเรื่องราวต่าง ๆ ของวิชาสุขศึกษา สังคมศึกษา หรือวิทยาศาสตร์ย่อมทำไม่ได้เพราะยังไม่พร้อมเนื่องจากไม่มีความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร ซึ่งจำเป็นต้องใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนวิชาสุขศึกษา สังคมศึกษาหรือวิทยาศาสตร์

3. สถานการณ์ หมายถึง สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รวมทั้งที่เป็นวัตถุ และตัวบุคคลภายในโรงเรียน สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับจากสิ่งแวดล้อม สถานะที่หนึ่งจะถูกนำไปใช้กับสถานที่อื่นที่ผู้เรียนจะได้ประสบในโอกาสต่อไปเป็นธรรมชาติของผู้เรียนที่จะจำสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคตดังนั้นสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีส่วนสร้างธรรมชาติ หรือลักษณะเฉพาะให้แก่เด็กทุกคนไป

4. การแปลความหมาย คือ การที่นักเรียนจะแปลความหมายของสถานการณ์ ต่าง ๆ ด้วยตนเองอยู่เสมอ การแปลความหมาย สิ่งที่นักเรียนพบเห็นในปัจจุบันมักจะเอาสิ่งที่เคยพบเห็นในอดีตมาเปรียบเทียบ การแปลความหมายเช่นนี้บางทีผู้เรียนจะแปลอยู่ในใจโดยไม่แสดงออกมาด้วยคำพูดหรือกิริยาท่าทาง การแปลความหมายของนักเรียนภายในใจของตนเองนี้จะชักนำไปสู่การตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งในอนาคต

5. การตอบสนอง คือ การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งหลังจากผู้เรียนได้แปลความหมายแล้ว

6. ผลอันอาจเป็นการยืนยันการแปลความหมายว่าถูกต้องตรงกัน หรือยืนยันว่าผิดกับหรือตรงกันข้ามกับที่แปลไว้ ถ้ามีผลของการกระทำตรงกับที่นักเรียนคาดไว้หรือแปลความหมายได้ก่อนแล้ว ก็จะเป็นที่พอใจ ถ้าไม่ตรงกันก็จะไม่พอใจ เป็นธรรมชาติของนักเรียนที่จะคาดคะเนหรือ

แปลความหมายเรื่องต่าง ๆ แล้วแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นการตอบสนอง ต่อมาจึงดูผลว่าตรงกับที่คาดไว้หรือไม่

7. ปฏิกริยาที่มีต่ออุปสรรค ซึ่งมาขัดขวางความต้องการหรือความคาดหวัง ความคับข้องใจ จะเกิดขึ้นแก่นักเรียนเมื่อมีอุปสรรคมาขัดขวางความต้องการหรือการกระทำของนักเรียน นักเรียน อาจแสดงปฏิกริยาด้วยการแปลความหมายหรือตั้งความต้องการเสียใหม่ให้เป็นอย่างอื่น แล้ว เปลี่ยนแปลงการกระทำ หรือ เปลี่ยนลักษณะของการตอบสนอง แต่ถ้านักเรียนยังไม่อาจดำเนินการต่อไปได้คงใจก็จะรำคาญใจ อาจจะยกเลิกไม่กระทำอีกต่อไป หรืออาจจะทำอะไรแปลก ๆ ซึ่งคิด และไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมก็อาจเป็นไปได้ เรียกว่า นักเรียนปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ไม่ได้ นั่นเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านมีผู้ทำการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

มงคล คำดวง (2544) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง ความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการใช้กิจกรรมชี้แนะให้คิด ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ความเข้าใจในการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในทำนองเดียวกัน นุชนาด กฤตธรรม (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลการใช้วิธีการ ิปัญญาที่มีต่อการอ่านเพื่อวิเคราะห์แนวคิดและค่านิยมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยมี วัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อศึกษาผลการใช้กลวิธีอภิปัญญาที่มีต่อการอ่านเพื่อวิเคราะห์แนวคิด และค่านิยมและเพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียน โดยใช้กลวิธีอภิปัญญาในการอ่าน โดยมี เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือแผนการสอน โดยการใช้กลวิธีอภิปัญญาการอ่านเพื่อวิเคราะห์ แนวคิดและค่านิยมจากบทละคร เรื่องสั้นและบทร้อยกรอง จำนวน 4 แผน แบบทดสอบวัด ความสามารถในการอ่านเพื่อวิเคราะห์แนวคิดและค่านิยมของผู้เรียน โดยใช้กลวิธีอภิปัญญา และ แบบทดสอบความคิดเห็นของผู้เรียน โดยใช้กลวิธีอภิปัญญา ผลการศึกษาพบว่า การใช้กลวิธี อภิปัญญาที่มีต่อการอ่านเพื่อวิเคราะห์แนวคิดและค่านิยมนักเรียนสามารถทำแบบทดสอบ ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และจากการทำแบบสอบถามความคิดเห็นพบว่า นักเรียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียน โดยใช้กลวิธีอภิปัญญาในการอ่านอยู่ในระดับดี

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญา สิทธิสุขเศรษฐ์ (2548) ซึ่งได้ทำการศึกษา วิจัยเรื่อง

ผลการใช้กิจกรรมการตั้งคำถามที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่มี ความสามารถแตกต่างกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน โรงเรียนปรินส์รอยแยลวิทยาลัยระหว่างก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการตั้งคำถามโดยรวมและจำแนกตามความสามารถทางการเรียนของนักเรียนคือกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง กลุ่มอ่อน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 15 แผน และแบบทักษะการวัดการคิดวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการตั้งคำถามมีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้น ทั้งด้านการจำแนกแยกแยะ ด้านการเปรียบเทียบด้านการเห็นความสัมพันธ์ และด้านการให้เหตุผลสูงขึ้น ทั้งโดยรวมและจำแนกตามความสามารถทางการเรียนของนักเรียน คือนักเรียนกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลางและกลุ่มอ่อน

นอกจากนั้น จุฑารัตน์ ปัญญา (2550) ยังได้ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับผลการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่เรียนโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ส่งเสริมการอ่าน ซึ่งผลการศึกษาพบว่าผลคะแนนจากการทำกิจกรรมใบงานจากการจัดการเรียนรู้การอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนดีขึ้นอยู่ในระดับดี ถึงดีมาก และยังพบว่านักเรียนมีความสามารถในการอ่านเพิ่มขึ้น

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบว่า การใช้รูปแบบการเรียนที่หลากหลายนั้นส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่าน คิด วิเคราะห์ เรียนสูงขึ้น อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมที่มีความน่าสนใจและเป็นรูปแบบที่แปลกใหม่ อีกทั้งยังเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด วิเคราะห์ อย่างมีเหตุผล ได้ด้วยตนเอง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีผู้ทำการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้ ภัคดี ภูมิมาลา (2538) ได้ศึกษาเรื่องการสอนเอดส์ศึกษาโดยวิธีการใช้ปัญหาเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และผลการวิจัยนั้นพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเอดส์ศึกษาโดยวิธีการใช้ปัญหาเป็นฐานหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังมีพฤติกรรมด้านความสนใจและความชอบในการเรียนของนักเรียนส่วนมากอยู่ในระดับดี

มานิข ถาอ้าย (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความสามารถในการแก้ปัญหาและความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีผลมาจากการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อาภรณ์ แสงรัสมิ (2543) ศึกษาผลของการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักต่อลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าวิธีการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักมีคะแนนเฉลี่ยลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .01 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

ต่อมา พัชวราภรณ์ อินทะนาถ (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสำหรับวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวซึ่งผลการวิจัยพบว่ามีผู้เรียนมากถึงร้อยละ 60 มีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์ระดับก่อนข้างดีขึ้นไปและมีคะแนนเฉลี่ยแรงจูงใจในการเรียนของนักศึกษาที่สำรวจหลังการเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยแรงจูงใจในการเรียนที่สำรวจก่อนการเรียน และในปีเดียวกันเอง สมบัติ เผ่าพงศ์คล้าย ยังศึกษาการส่งเสริมความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่าคะแนนความรู้เรื่องเศรษฐกิจพึ่งตนเองและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และในปีเดียวกันนี้ สรพงษ์ สมสอน ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องผลการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานโดยใช้คอมพิวเตอร์ที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งผลการวิจัยพบว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมการเรียนแบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยใช้คอมพิวเตอร์ทุกพฤติกรรม โดยพฤติกรรมที่นักเรียนทุกคนแสดงออกคือการนำเสนองานตามเวลาที่กำหนด พฤติกรรมที่มีการแสดงออกร่องลงมาคือการตอบคำถามนำอย่างครบถ้วนและการประเมินผลงานของตนเอง นอกจากนี้ นักเรียนยังมีพัฒนาการด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

นอกจากนี้ ทิพวิมล วรณชัย (2550) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาการเขียนของนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าปกาเกอญอ โดยการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่านักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าปกาเกอญอ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีพัฒนาการความสามารถในการเรียนดีขึ้น โดยเริ่มพัฒนาการเรียนในแผนที่ 1-6 ทำกิจกรรมระหว่างเรียนอยู่ในระดับพอใช้และพัฒนาขึ้นถึงระดับดี และยังมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ทราบถึงผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้ปัญหาเป็นฐานพบว่าสามารถทำให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณดังนั้นผู้ศึกษาจึงนำปัญหาดังกล่าวมาพัฒนาทักษะการอ่านวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งผู้ศึกษาได้นำกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้สอนนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แล้ววัดทำการประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบเรื่องการคิดวิเคราะห์ในการอ่าน